

Puhujien merkinnät: RA: Risto Alatarvas, juontaja
JA: Jyrki Ali-Yrkkö, vieras
LT: Lenita Toivakka, vieras

Muut merkinnät: ... Puheenvuoro jää kesken, jatkaa puheenvuoroa
(-) Pois jäänyt sana tai sanan osa
(--) Pois jäänyt jakso
(sana) Epäselvä sana tai jakso
alleviivaus Erityisen painollinen sana tai jakso
[hakasulkeet] Litteroijan kommentti
[pp] Pällekkäistä puhetta
[hp] Hiljaista puhetta
[ep] Epäselvää puhetta

[rentoa syntikkamusiikkia]

RA: Hyvät päätökset perustuvat tutkittuun tietoon. Hyvä kysymys on podcast, joka auttaa tekemään parempia päätöksiä.

[rentoa syntikkamusiikkia]

RA: Suomen talouden suhdannevaihtelut ovat olleet keskimäärin suurempia kuin Ruotsin, Tanskan ja useimpien muiden kehittyneiden maiden vaihtelut. Miten talouskriisejä voi ennustaa ja miten dominopalikoiden kaatumisen voisi pysäyttää? Taloudesta ovat puhumassa Etlan tutkimusjohtajan Jyrki Aliyrkkö ja Keskuskauppakamarin kansainvälisten asioiden johtaja Lenita Toivakka. Tervetuloa.

LT: Kiitos.

JA: Kiitos.

[rentoa syntikkamusiikkia]

RA: Jyrki sä johdit Suomen talouden haavoittuvuutta ja arvoketjuja käsittelevää tutkimusta. Tarkastelun alla oli erityisesti koronakriisin aiheuttamat talouden häiriöt. Te havaitsitte muun muassa, että maan suuri koko ja korkea tulotaso vähentävät suhdanneherkkyyttä. Kerro lyhyesti tutkimuksesta, kuinka paljon maita te vertailitte ja mitä sieltä etsitte.

JA: Oikeastaan toi kohta siinä tarkastelussa, missä me katsottiin näitä suhdannevaihteluja maitten välillä, se koski koronaa edeltävää aikaa, elikkä viimeistä 50 vuotta. Meidän havainto oli, että Suomessa nämä suhdannevaihtelut molempiin suuntiin on keskimääräistä suurempia, elikkä meidän talous heittelee enemmän kuin useimmat muut kehittyneet maat.

RA: Mistä tämä johtuu?

JA: Yleisesti kun verrataan kymmeniä eri maita, yleensä tuppaa olemaan niin, että suurissa maissa se talouden vaihtelu on pienempää kuin pienissä maissa. Todennäköisesti se tulee siitä, että suuret taloudet on monipuolisempia, eli siellä on paljon erilaisia toimialoja. Se on hajautuneempi talous, jolloin yksittäiset yhteen toimialaan koskevat iskut ei niin paljon heilauta sitä koko taloutta. Toinen tekijä tämän maan koon lisäksi oli elintaso, jota mitattiin bruttokansatuotteella per henkilö. Näyttäisi, että myöskin kehittyneissä maissa, missä se BKT per henkilö eli elintaso on korkea, ne heilahtelee vähemmän kuin alemman tulotason maat.

RA: Miltä kuulostaa Lenita?

LT: Tämä kuulostaa mun mielestä hyvin loogiselta jollain tavalla, ja tietenkin Suomi avoimena pienenä kansantaloutena on herkempi ottaa erilaisiin häiriöitä vastaan maailmalta. Se ollaan nähty, mutta myöskin se, että niitä voi syntyä sisäisesti juuri tämän toimialarakenteen yksipuolisuuden vuoksi. Sitten millä tavalla tämä koronakriisi taas omalla tavalla on vaikuttanut. Niin kuin tästä tutkimuksesta kuultiin, ne vaikutukset on olleetkin hyvin erilaisia ja erilaisia eri toimialoille, eri maille johtuen just siitä koronakriisin erityisyydestä.

RA: Jos vielä kiteyttäisi näitä Suomen suhdannevaihteluita verrattuna esimerkiksi Ruotsiin, Tanskaan ja muihin kehittyneisiin maihin, mitä voisit siitä sanoa?

JA: Ruotsi on kuitenkin noin tuplat suurempi kuin Suomi. Suomen heilahteluun saattaa vaikuttaa se, että meillä tehdään paljon investointitavaroita ja investointitavaroihin liittyviä komponentteja, osia, osakokoonpanoja ja tällaisia. On arveltu, että se voisi olla yksi syy, minkä takia meidän talous heittelee enemmän kuin muut, mutta ikävä kyllä tuolla kansanvälisessä aineistossa, mitä meillä oli käytössä, me ei pystytty tuota ottaa huomioon.

RA: Eli investointitavarat on...?

JA: Investointitavarat on koneita, laitteita, mitä muut tyypillisesti yritykset käyttää tuotantotoiminnassaan. Sanotaan nyt vaikka Konecranesin valmistama nosturi. Joku toinen yritys ostaa sen nosturin ja laittaa sen esimerkiksi vaikka tehtaaseen tai Cargotecin joku satamanosturi. Toinen yritys ostaa sen, mutta se tarvitsee sitä siinä omassa toiminnassaan. Se ei ruoka tai pesukone, mikä on niin sanotusti loppukäyttöä, vaan sitä tarvitaan muitten tuotteiden tuotannossa. Tällaiset on investointityyppisiä tavaroita.

RA: Eli tarkoittaako se sitä, että muissa maissa näitä käytetään, eli vaikutukset, mitä siellä tapahtuu, heijastuu sitten Suomeen?

JA: Just näin. Investoinnit on kansantaloudessa erä, mikä heittelee suhdanteissa voimakkaasti. Osa investoinneista on tällaista, että yritykset investoi sen takia, että ne haluaa laajentaa toimintaansa. Niillä on kapasiteettipula, ja sitten ne rakentaa vaikka esimerkiksi uuden tehtaan. Nyt sitten kun tulee vaikka laskukausi, silloin ei yleensä ehkä niitä uusia tehtaita... tai tehtaita ei laajenneta niin paljon kuin hyvinä aikoina. Se on tyypillistä suhdannevaihtelulle, että hyvinä aikoina investoidaan ja sitten kun alkaa menee huonosti, aletaan ehkä vetämään investointeja jäihin niin, ettei tarvita sitä kapasiteettia.

LT: Eikö se finanssikriisissä ollut nimenomaan niin, että silloin se kohdistu hyvinkin paljon tähän tuotantoon Suomessakin?

JA: Joo.

LT: Nimenomaan se raju lasku tuli sieltä.

JA: Joo ja näin se yleensä tuppaa olemaan. Tämä saattaa olla tosissaan se yksi tekijä, mikä niin sanotusti jäi vähän katveeseen tässä.

RA: Yrityshaastattelujen perusteella 2010-luvun jälkipuoliskolla alkaneet kauppasodat ja Brexit ovat ainakin tähän mennessä vaikuttaneet varsin vähän yritysten hankintatoimintaan. Miten tämä on mahdollista?

JA: Osittain voi johtua siitä, että jos ajattelee, että ne kauppasota nyt on pääasiassa ollut USA:n ja Kiinan välillä. Tokihan on ulottunut nämä kauppasodat myöskin EU:hun, mutta ei se ole ollut niin kärjekästä. Toinen, mikä siihen on varmaankin vaikuttanut, on se, että monet näistä yrityksistä toimii kolmella mantereella. Tarkoittaa sitä, että niillä on yksiköitä esimerkiksi nyt vaikka siellä Kiinassa ja Yhdysvalloissa ja täällä Suomessa ja jossain muuallakin. Sillä tavalla ne tavallaan pystyy toimii paikallisesti siinä. Jos ajattelee yritys, jolla on tehdas sekä Yhdysvalloissa että Kiinassa, Kiinassa oleva, jos se nyt on kokoonpanotehdas, pystyy hankkimaan niitä komponentteja sieltä paikallisesti, ja Yhdysvalloissa oleva tehdas pystyy tekemään saman. Ne ehkä pystyy enemmän pelaamaan tällaiset kansainvälistyneet yritykset sillä, että niillä on toimipaikkoja useassa paikassa.

LT: Joo, mutta varmaan toisaalta se, että kun mietitään vientiä, sillä on vaikutuksia yrityksiin. Just nämä tullit ja protektionismi ja sitä kautta yritykset on ainakin korkeampina kustannuksina joutuneet tämän kauppasodan kokemaan toiminnassaan. Mun mielestä tässä tutkimuksessa oli mielenkiintoista, kun mietitään vapaakauppaa, vapaakauppa-alueita ja miten vahvasti EU just silloin 2010-luvulla edisti erilaisia vapaakauppasopimuksia. On saanut tosi paljon solmittua niitä. Onko niitä nelisenkymmentäkin tällä hetkellä. Nythän tässä on tällainen vähän niin kuin hitaampi vaiheen uusien edistämässä, mutta nimenomaan nämä vapaakauppasopimukset, joissa on sovittu monella tasolla eri

asioista, myöskin suojaavat yrityksiä omalla tavallaan näissä kriiseissä ja tuo sen tyyppistä vakautta siihen sekä vientiin että tuontiin.

JA: Joo.

LT: Tämä oli mun mielestä myöskin mielenkiintoinen havainto tässä tutkimuksessa.

JA: Kyllä.

RA: Miten voisi ennakoida lähitulevaisuuden kehitystä tästä yritysten näkökulmasta?

LT: Me myöskin Keskuskauppakamarissa teetettiin tutkimus vientiyritysten kesken, jossa kysyttiin näitä yritysten ennakointia tulevaan. Yli 60 prosenttia tähän kyselyyn vastanneista yrityksistä, joita oli siis toista sataa, siinä on paljon joukossa myös pieniä vientiyrityksiä, oli sitä mieltä, että vienti kasvaa ensi vuonna. Eli näkymät yritysten mielestä oli aika hyvät tulevaan, mutta sitten koettiin näitä pullonkauloja liittyen globaalien arvoketjuihin: nämä raaka-ainesaatavuus, komponenttien saatavuus, kuljetusongelmat, kohonneet kuljetusten kustannukset. Se oli yllättävän suurta, miten moni yritys sen kohtaa. Yli 80 prosenttia yrityksistä, joista puolet koko kohdanneessa merkittäviä esteitä näissä asioissa tämän koronakriisin aikana nimenomaan. Kyllähän se kertoo siitä, että niissä kasvuodotuksissa siellä on aikamoisia, jos ei nyt esteitä, kuitenkin epävarmuutta, että voiko ne toteutua.

[rentoa syntikkamusiikkia]

RA: Jyrki sanoit etukäteen, että Suomessa puhutaan väsymiseen asti siitä, miten Suomi elää viennistä, kun tuonnin merkitys on erittäin kriittinen. Kerro lisää.

JY: Suomi elää viennistä sanotaan. Sitä ei oikein tässä maassa voi välttää. Me tarvitaan kyllä kansainvälistä vaihdantaa sekä niin, että me saadaan myytyä maailmalle, elikkä se on sitä vientiä, mutta myöskin tuontia. Monissa tapauksissa ne vientitavarat tai myöskin -palvelut sisältää tuontikomponentteja. Jos ei meillä ole tuontia, ei me voida viedäkään. Oikeastaan talouden kasvun ydin on tällainen erikoistuminen, joka tarkoittaa sitä, että tekee itse sitä, missä on hyvä ja antaa muitten tehdä sen, missä ei ole kovin hyvä. Katsotaan EU-maita, jos otetaan nyt vähän huonompi mittari, mutta se niin sanotusti normaali, miten yleensä vientiä mitataan. Se on bruttovienti. Suomessa sen bruttoviennin osuus BKT:sta on reilu 35 prosaa. Suomi on viidenneksi viimeisin, viidenneksi viimeisin. Ollaanko me nyt sitten kauhean vientiorientoitunut maa tällä mittarilla? Ehkä ei. Sen mä haluan lisätä tuohon kyllä nyt, kun mä yritin sitä, että tämä mittari bruttovienti per BKT ei ole kauhean hyvä. Se on siis se, mikä aina on julkisuudessa. Kun sitä verrataan BKT:hen, se jollain tavalla antaa mielikuvan, että sata olisi maksimi, mutta kun ei sillä ole mitään maksimia. Meillä on maita

maailmassa, joissa se on 200 prosenttia. Tämä hämmentää. Mä olen tämän useissa eri tilaisuuksissa sanonut, ja yleensä silmistä näkyy, että nyt menee jollain tavalla yli. Se on käsityskyvyn ulkopuolella. Mutta se on nimenomaan, kun se luo mielikuvan, että maksimi olisi sata.

LT: Tämä Ruotsi, minkä mainitsit aikaisemmin ja sitähän me tykätään vertailla. Eikö siellä kuitenkin se viennin taso BKT:hen ole joku 60 prossaa? Viro 75. Jotain tämmöisiä lukuja olen nähnyt.

JA: Joo, Virossa on enemmänkin.

LT: Joka tapauksessa hyvin paljon enemmän sitä hyvinvointia tulee viennistä kuin Suomessa. Musta me ollaan hyviä löytämään mahdollisuuksia ja tavallaan katsoo, että tuonne voidaan viedä vesiosaamista, siinähan me ollaan erittäin hyviä, jätehuoltoa tai uusiutuvaa energiaa, mutta osataanko me viedä se kauppa loppuun asti. Onko suomalaiset myyjiä, markkinoijia vai ollaanko me enemmän niitä, jotka keksii? Sitten se, että tässä tutkimuksessa musta oli ehkä jopa hätkähdyttävä tieto se, että Suomen tuonnista noin 70 prosenttia on just näitä komponentteja ja välituotteita, mutta se, että viennistä meillä on näitä komponentteja ja välituotteita jopa yli 70 prosenttia. Eihän me viedäkään ratkaisuja eikä viedä valmiita tuotteita eikä olla ratkomassa niitä haasteita, mitä eri yhteiskunnissa on, vaan me ollaan vain osa ehkä tätä ratkaisua. Joka tietysti omalla tavalla on hyvä, mutta kun mietitään sitä jalostusarvoa ja miten paljon Suomi siitä hyötyy, se voi olla, että se rahallinen arvo, mikä meille siitä tulee, on paljon matalampi sen takia, että me viedään tämmöisiä välituotteita. Mun mielestä hirveän tärkeitä olisi kiinnittää huomio tähän, miten tätä tasoa saadaan eteenpäin, miten yhä useampi suomalainen yritys, joka on tosi pk-yritysvaltainen... Meillä on yli 99 prosenttia noin yrityksistä kuitenkin pk-yrityksistä, ja viennistä kuitenkin kaksi kolmasosaa on suurten harteilla. Se on todella itse asiassa harvalukuinen joukko, joka tätä työtä tekee. Yksi ratkaisu mun mielestä on se, että kuunneltaisi enemmän niitä yrityksiä tässä yhteiskunnassa. Oltaisi oikeasti korvat auki ja mietittäisi, mitä ne yritykset haluaa.

RA: Vielä se 75, 25, mitä tämän sisäisen markkinan osalta pitäisi ottaa huomioon?

JA: Ykkösjuttu on, että se kilpailu toimii, että meillä on kotimaassa kilpailua ja se kilpailu pistää meidät erikoistumaan kotimaan sisälläkin siihen, missä me ollaan hyviä ja missä me sitten jossain tapauksessa olla hyviä. Tämä on kyllä aika monimutkainen juttu, ja moni asia siihen vaikuttaa. Puhutaan semmoista kuin verokiilasta ja sitä, miten erilaiset verot, jotka kohdistuu työhön, kun sinne tulee ensinnäkin sen palkansaajan kohdalta se ansiotulovero, että meidän bruttopalkka ja nettopalkka on erisuuruisia. Sitten siihen tulee päälle taas siltä toiselta puolelta, jos mä ostaisin jonkun toisen tekemää työtä, hänelle tulee ensinnäkin sen palkan päälle sosiaaliturva- ja vakuutusmaksut ja jos se on yritys, siihen tulee päälle ALV. Tämä tarkoittaa loppujen lopuksi sitä, että erilaisilla veroluonteisilla maksuilla

tulee hyvin suuri siitä, että vaikka olisi tosi suurikin palkka, se ajaa tämmöiseen tee-se-itse-kulttuuriin. Ei me osteta muilta palveluja, koska se tulee niin älyttömän kalliiksi meidän itse kunkin kohdalla.

LT: Onhan tämä myöskin just pienempien yritysten ongelma edelleen, ylipäättään yritysten ongelma...

JA: Kyllä, juuri.

LT: ...palkata ihmisiä, palkata ensimmäistä, toista tai ylipäättään uusia ihmisiä. Tällä hetkellä ihan ajankohtaisena ongelmana mä haluan kyllä tässä nostaa, että itse olen paljon kuullut nyt yrityksiltä eri puolilta Suomea, on tämä osaaajapula. Se on hurjaa, miten se viesti tulee eri aloilta niin teollisuudesta kuin palvelualoilta. Saattaa olla, että jopa yksiköitä suljetaan tai joudutaan pienentämään tuotantoa, kun yksinkertaisesti ei saada osaaajia. Toinen on tämä, mitä tässä tutkimuksessa oli, nämä logistiikan ongelmat, jotka ovat jatkuneet hyvin, hyvin pitkään ja ilmeisesti näköpiirissä ei ole oikein parempaan ihan lähiaikoina ainakaan.

JA: Just näin. Nythän me ollaan todella nopeasti menty. Vuosi sitten vielä syksyllä alkusyksystä puhuttiin siitä, että ei silloin ollut vielä hyviä merkkejä. Jos me ajatellaan vuosi sitten kesän jälkeen, enemmänkin puhuttiin työttömyydestä ja siitä, että meillä oli uhka siitä ja ihmisiä oli paljon lomautettuja ja muita. Nyt todella nopeasti reilussa vuodessa tilanne on kääntynyt aivan ympäri, ja kun se on kääntynyt maailmanlaajuisesti, se tarkoittaa, että kyse ei ole vain siitä, että meillä nyt kysyntä lähti liikkeelle, vaan kun se lähti samalla lailla joka paikassa muuallakin liikkeelle, kaikesta on pulaa tosi nopeasti, kun äsken oltiin ihan päinvastaisessa tilanteessa. Hämmäntävän nopeasti mä sanoisin on muuttunut tilanne.

LT: Joo ja just tämä, miten yritykset tämän tällä hetkellä kokee. Juuri tämä, että varastoja kasvatetaan ja ennakoidaan ja jopa sitä, mitä oli tässä tutkimuksessakin, että halutaan hakea vaihtoehtoisia tuottajia. Ehkä jopa varaudutaan siihen, että näitä kriisejä tulee.

JA: Just.

LT: Meidän täytyy olla varmempia siitä, että toimitukset pelaa. Tai se, mikä musta oli tosi mielenkiintoista tässä tutkimuksessa, että tämä saattaa alueellistua. Toki kaikki toimittajamuutokset on hitaita, kun pitää varmistaa tuotantoketjun vastuullisuus ihan ympäristönäkökulmista, ihmisoikeusnäkökulmista, kaikesta tällaisesta, mutta se, että jospa nämä tuotantoketjut jotenkin maantieteellisesti pienenisivät. Mä ylipäättänsä optimisena ihmisenä ajattelin, että tähän on mahdollisuus suomalaisille yrityksille. Kuulin, että esimerkiksi Saksassa arvioidaan hyvin pitkälti tällä hetkellä toimitusketjuja, halutaan vähentää Kiina-riippuvuutta niin kuin varmasti monessa muussakin maassa, että olisi useammassa maassa

niitä tavaratoimittajia. Jos enää se hinta ei olisikaan se ainoa määräävä tekijä ja nyt kun kuljetuskustannukset kasvaa, epävarmuus lisääntyy, ehkäpä se tosiaan voisi näitä alueellisempia toimituskeskittymiä synnyttää. Tämä olisi toivottavaa.

JA: Me haastateltiin siis hankintajohtajia. He on se, joka sen viime kädessä päättää, että keneltä ostetaan ja mistä. Monen heidän näkemys oli tosissaan se, että ne näki tällaisen trendin muutoksen mä sanoisin siihen alueelliseen suuntaan. Nyt se alue ei ole siis alue Suomen sisällä, vaan ehkä tällainen maanosatasoinen alue. Täydellinen täyskäännös tässä ei ole tulossa. Niin kuin joku sen hyvinkin niistä haastatelluista sanoi, että kyllähän he opportunistisesti haluavat hyödyntää globaaleja hintaeroja. Samanaikaisesti heillä on kyllä intressi toimia niin kuin nykyinkin, mutta he tiedostaa nyt tämän kriisin seurauksena, että asiat ei välttämättä toimi niin kuin ne on toiminut 25 vuotta, että komponentteja ollaan saatu linjalle. Se varasto on itse asiassa ollut laivassa.

LT: Just näin, ja siihen on luotettu, että se tavara tulee ajoissa.

JA: Ja siihen on luotettu kyllä ja syystäkin luotettu.

LT: Joo.

JA: Se on toiminut hyvin 25 vuotta. Nyt tulikin niin sanotusti kiisselit housuille, ja huomataan, että ei se aina toimikaan.

LT: Koronan myötä jotenkin tämä varautuminen ylipäättään vahvistuu yrityksissä. Täytyy ruveta miettii tulevaa. Se on varmaan ihan järkevää liiketoimintaan. Tähän asti ehkä logistiikka on ollut sellaista, että se pelaa. Itse tässä pohdin sitä, että kun yrityksetkin sitoutuvat vähentämään päästöjä jatkossa ja se täytyisi ulottua sen oman toiminnan ulkopuolelle ja arvioida niiden tavarantoimittajien myöskin päästöjä, tuleeko tämä myöskin omalta osalta muuttamaan näitä globaaleja arvoketjuja. Sitä, että juuri nimenomaan siirryttäisi vähän alueellisempiin ja se hinta ei välttämättä ole se ainoa tekijä. Oikeastaan joudutaan siihen tilanteeseen, että myös logistiikkaa arvioidaan tämän vastuullisuuden ja ilmastonmuutoksen näkökulmasta.

[rentoa syntikkamusiikkia]

RA: Jos summeeraisitte, olisiko joku ihan teidät yllättänyt muutos, joka on syntynyt ja jolla on vaikutuksia?

JA: Yksi, mikä mua on jotenkin yllättänyt on se, että miten voi olla, että meillä on pula jostain sanotaan nyt muovirakeista, mikä on niin bulkkia suurin piirtein kuin voit keksiä maailmassa. Kyse ei ole mistään pelkästään mikrosiruista, mistä nyt luetaan joka toinen päivä lehdistä, että tässä olisi joku ongelma. Mä olisin luullut, että tällainen globaalitalous, missä kuljetusyhteydet ainakin on aika hyvin toiminut

aikaisemmin, nyt siinä on häiriöitä, mutta että se olisi reagoinut siihen teräksessä, mistä on puhuttu vuosikymmenet kauheasta ylituotannosta. Se ulottuu tällä tavalla. Jotenkin mut on siis yllättänyt tämä tavallaan joustamattomuus, mikä tässä on ollut. Mä olisin olettanut, että se globaali maailma ratkaisee tämän jossakin muutamassa kuukaudessa.

LT: Kyse on kuitenkin markkinataloudesta, että tämä jotenkin ratkaistaisiin.

JA: Niin, kyllä.

LT: Juuri tämä, että ei ole näköpiirissä se, missä ajassa tämä puretaan. Edelleen niitä laivoja kasautuu sinne Los Angelesin edustalle ja tuhansia kontteja siellä odottelee purkua ja kontit on väärässä paikassa maailmaa. Toinen, minkä mä ehkä nostaisin tähän, on tämä palvelupuoli. Se palvelujen toipuminen tästä ja esimerkiksi matkailu ja muu, että miten kauan se sitten vie, koska on varmasti varovaisuutta edelleen erityisesti liikematkailu. Monet sanoo, että se tulee olemaan eri tasolla kuin ennen koronaa. Tämä on ehkä mielenkiintoinen asia. Mielenkiintoista seurata, mitä sille tapahtuu ja palataanko ikinä enää sille tasolle, mitä oli ennen koronaa. Hyvänä mä näen kyllä sen, että nämä etätyökäytännöt on kaiken kaikkiaan tulleet vahvoiksi ja osaamista on. Kyllähän se helpottaa meidän kaikkien arkea.

JA: Tämähän on ollut tyystin toisenlainen kriisi kuin yleensä talouskriisit on. Yleensähan talouskriisit on sellaisia, että siellä siis teollisuus ja rakentaminen sukeltaa. Nyt, mitäs tässä tapahtui. Palvelut sukeltaa.

LT: Just näin.

JA: Eikä toisinpäin. On yleensä ajatellut, että siellä nyt tapahdu niin jyrkkää. Ehkä jollain pankkipuolella finanssikriiseissä luonnollisesti on ollut, mutta näin muuten. Tämä on ollut ihan erilaista. Se on nimenomaan se palvelusektori, joka on tässä kanveesissa. Voisin sanoa, että nyt tässä kriisissä tämä, että me ollaan tehty investointityyppisiä tavaroita, nyt tällä kertaa kävi niin sanotusti säkä. Investointitavaroissa on usein pitkät tilauskannat. Kun ne on suuria vehkeitä, niitten tekeminen kestää tyypillisestä kauan ja tilauskannat on vuoden päähän, jopa kahden vuoden päähän. Siinä mielessä monet näistä suomalaisista isoista teollisuusyrityksistä, jotka tekee investointitavaroita, niillä oli sitä tilauskantaa. Ei niillä ollut hätää se, että maaliskuussa 2002 yhtäkkiä vaikka autojen kysyntä selvästi toppas. Ei se koskenut niitä. Tällä kertaa tämä on hyvin erilainen kriisi kuin ne kriisit yleensä on. Tämä on ehkä yksi oppi, mikä meillä tuossa tutkimuksessakin tuli. Me paljon pohdittiin politiikan johtopäätöksiä ja tätä resilienssiä eli toipumiskykyä tai iskunkestävyyttä, että onko jotain, mitä politiikalla voitaisiin tehdä. Me käytettiin siihen aika paljon aikaa. Se ehkä viisaus on se, että koska kriisit on erilaisia, lääkkeitä pitää olla erilaisia myöskin. Ei ehkä ole semmoista yleislääkettä, että me voitaisiin jollain tempulla tämmöistä

suhdannealttiutta ainakaan millään lyhyellä aikavälillä pienentää. Se on helppo, jos ottaa analogian lääketieteestä: Jos on nilkka poikki tai keuhkokuume, se ei ole ehkä sama lääke, mikä toimii molempiin. Jos on nilkka poikki, sanotaan, että otapa tuosta tuota lääkettä, niin kyllä se siitä helpottuu. Tämä on vähän sama juttu. Öljykriisi on hyvin toisenlainen kuin koronavirüs oli. Mun mielestä on hyvä myöskin sanoa, ettei ole semmoista yleispätevää ohjetta. Ei yritetä väkisin keksiä, että kyllä nyt on pakko joku politiikkatoimi olla, millä tämä saadaan kuntoon. Siinä voi tulla enemmän vahinkoa. Niinhän sitä sanotaan, että kaikista pahimmat keinot on pyhitetty hyvillä tarkoituksilla.

LT: Eikö tässä tutkimuksessa ollut juuri tämä, että oikeastaan parempi, että politiikat ei puutu näihin globaaleihin arvoketjuihin, että annetaan yritysten ja markkinatalouden se hoitaa, mutta mikä taas on hyvä huomio, johon yhdyn ihan täysin, on tästä julkisen talouden kestävydestä huolehtiminen hyvinkin pitkällä aikajänteellä koko ajan muistaen sen, että jos uusi kriisi tulee tai kun se jossain vaiheessa tulee, me kyetään reagoimaan ja auttamaan. Niin kuin nyt kyettiin monia yrityksiä kantamaan tämän kriisin yli ja jopa uudistumaan. Tämä on musta, itsekkin entisenä poliitikkona, semmoinen, josta täytyy kyllä politiikkoja aina muistuttaa säännöllisesti ja koko ajan. Tietenkin nämä T&K, että me pidetään monipuolisena...

JA: Kyllä.

LT: ...meidän tuotantorakenne ja elinkeinotoiminnot. Mutta kyllä mä sitten sanoisin, että ne asiat, mihin voidaan vaikuttaa kansallisin päätöksin, myös ne pitää tehdä. Tässä mä nostaisin edelleen tämä digitaalisuus, vahvemmin sen tuominen esimerkiksi nyt vaikka tähän logistiikkaan, jos sillä pystytään yrityksiä auttaa ja tämän osajapuolen ratkaiseminen. Niihin kuitenkin löytyy lääkkeitä ihan Suomesta.

RA: Nyt loppuun napakat kysymykset toisillenne. Lenita, mitä sä haluaisit kysyä vielä Jyrkiltä?

LT: Miten sä kannustaisit suomalaisia yrityksiä lähtemään Suomen rajojen ulkopuolelle kasvamaan tässä vähän niin kuin epävarmassakin maailmassa? Mikä sun mielestä olisi paras tapa saada enemmän tätä BKT:tä 35:stä viennin osuutta kasvamaan Suomessa?

JA: Se ei ole kyllä mikään helppo kysymys.

LT: Mä tiedän.

JA: Yrityksissä kuitenkin ne päätökset totta kai kukin yritys tekee sen omasta näkökulmasta. Ehkä niissä pienissä yrityksissä... Mulla ei ole täsmällistä toimea, mutta mä siihen kansainvälistymisen riskiin, joka osuu erityisesti sinne pieneen

päähän, joka yrittää aloittaa sitä vientiä, että sillä puolella tehtäisi jotain. Mulla ei ole täsmällistä toimenpidettä, mutta mä sanoisin, että tuossa olisi semmoinen kohta, missä ehkä julkisella sektorilla voisi olla joku rooli. Mikä Lenita sun mielestä olisi, miten vientiä saataisi edistettyä?

LT: Mun mielestä se on vakaa, ennustettava toimintaympäristö yrityksille, että uskalletaan ottaa riskiä, uskalletaan investoida, on kykyä investoida. Se on se, mitä julkinen puoli voi tehdä. Sitten se on tietenkin asia erikseen, mitä yritysten itsensä pitää tehdä. Kyllä mun mielestä tietysti Suomessa pitäisi myöskin ehkä yrityksissä asenteen muuttua hieman ahneemmaksi ja rohkeammaksi ja ymmärtää, että se kasvu tulee sieltä Suomen rajojen ulkopuolelta. Tässä on paljon tehtävää.

JA: Joo, ehkä kasvuhalukkuus voi olla yksi asia.

LT: Joo.

JA: Siihen on hirveän vaikea ehkä vaikuttaa, mutta että sen ymmärtää ja haluaa kasvaa. Semmoista tutkimustakin on, että nimenomaan ne kasvua haluavat yritykset on semmoisia, jotka kasvavatkin todellisuudessa, mutta miten siihen voidaan vaikuttaa.

LT: Sitten tämä, että tietysti todella pienen yrityksen on vaikea lähteä. Se pitää tehdä vaiheittain. Meiltähän puuttuu nämä keskikokoiset yritykset, jotka Saksassa on niitä, jotka on hyvinkin vientiorientoituneita. Se, että meillä yritykset ylipäättänsä kasvaa suuremmiksi ja sitä kautta saa rahkeita lisää. Se, mikä musta on ollut viime aikoina ilahduttavaa viime vuosina, että kuitenkin nämä nuoret yritykset, jotka on vähän uudentyyppisillä toimialoilla, eihän ne edes ajattele Suomea ja rajoja, vaan ne vain lähtee maailmalle, koska Suomi on maailmalla. Sitä vain mennään ja kansainvälistytään oikeastaan saman tien, kun se yritystoiminta aloitetaan. Sitä kautta tämä ehkä vahvistuu ihan itsestään.

[rentoa syntikkamusiikkia]

RA: Kiitos tästä keskustelusta Lenita Toivakka ja Jyrki Ali-Yrkkö.

LT: Kiitos.

JA: Kiitos.

[rentoa syntikkamusiikkia]

RA: Kuuntelit valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan Hyvä kysymys - podcastia. Löydät sen osoitteesta tietokayttoon.fi sekä iTunesista ja Spotifysta.

[rentoa syntikkamusiikkia]